

KRANT DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING

LEDEN VAN PLATFORM DGO AAN HET WOORD EN NIEUWE BIJZONDERE PUBLICATIES
VOORJAAR 2012

>> Als het gaat om duurzaamheid,
innovatie en internationaal

RUDYSTROINK
TCN Property Projects,
ontwikkelaar en
belegger bijzondere
vastgoedprojecten,
lid Platform DGO

“ER IS EEN ONMETELIJKE BEHOEFTE AAN CREATIEVE OPLOSSINGEN”

Als ik nu een jong en ambitieus projectontwikkelaar zou zijn geweest, zou ik het wel weten. Met al die narigheid rond de economische recessie en de overmaat aan vastgoed, kan het niet anders of er is een onmetelijke behoefte aan creatieve oplossingen. En aangezien ik dan jong en fris zou zijn, zou ik die oplossingen wel kennen. De gevestigde orde zou ongetwijfeld de fout maken de problemen vandaag, met oplossingen van het verleden te belasten. Kijk, de recessie is een periode van destructie, waarin pre-recessie waarden op de kop worden gezet en de bestaande machtsverhoudingen in transitie komen.

Een wereldkans dus. Ik zou proberen de essentie van gebiedsontwikkeling trachten te doorgronden, namelijk het creëren van omgevingen die zich kunnen aanpassen aan nieuwe behoeften van vandaag en die tegelijkertijd aanpassingen in de toekomst mogelijk maken. We werken anders, we wonen anders, we doen andere dingen in onze vrije tijd dan 10 jaar geleden. Onze huidige omgeving is daar niet op ingericht, gemaakt in de tijd dat we goedkope grondstoffen hadden, een sterke en vooral rijke publieke sector en schaarste aan ruimte.

Het is nu echt knokken geblazen en vooral aantonen dat je het beter, verrassender, sneller en goedkoper kan. Zo heeft mijn bedrijf TCN nu de Atoomclub bedacht, een werkconcept waar je lid moet worden en dan krijg je alle privileges van wifi, tot vergaderruimte en zelfs lunch, all-in en je mag elke maand opzeggen. Het gaat erom dat het als clublid, jouw club is en niet die van de huisbaas. Of winkels die we zo bouwen dat je er later ook woningen, of kantoren van kan maken. En nieuwe zorgconcepten als Senior-City waardoor ouderen langer zelfstandig kunnen leven. En nieuwe beursconcepten in de sport en de mode, de Brandboxx.

Dat bedenken gaat beter als je niet vastzit aan oude verplichtingen en denkwijzen.

FLORIADE 2012 - Werkgebied voor agrobusiness en logistiek

GREENPARK VENLO: EEN GROEN EN DUURZAAM WERKLANDSCHAP

Met de Floriade 2012 laat de regio Venlo zien dat duurzame gebiedsontwikkeling de toekomst heeft. Gestaaft ontwikkelt zich hier een werkgebied voor agrobusiness en logistiek, waar duurzaamheid en innovatie sleutelbegrippen zijn.

Cradle-to-cradle principe

Vijf jaar geleden begon het met een klein zaadje, een idee geïnspireerd door het cradle-to-cradle (C2C) principe. Inmiddels is het uitgegroeid tot vruchtbare voedingsbodem voor duurzame initiatieven. De wereldtuinbouwtentoonstelling vormde een kans om krachten te bundelen en het idee te laten rijpen en ontkiemen. Er was geen uitgewerkt plan, wel een ambitie: zo veel mogelijk zelfvoorzienend worden op water, energie en afval; bedrijfstakken verbinden en waar mogelijk kringlopen sluiten. Dat ging niet zonder slag of

stoot. Over de toepassing van de C2C-principes op gebiedsontwikkeling is nog weinig bekend. Een kwestie van verkennen, aftasten, uitproberen dus, maar vooral ook ondernemers, beleidsambtenaren, bestuurders prikkelen om mee te doen. En dan is het handig dat je met de Floriade 2012 een scherp doel en moment hebt.

Omslag in denken

“Met eenvoudige middelen kun je al een heel eind komen. Kijk naar het gebied, analyseer wat de vaste waarden zijn, gebruik die”, stelt Ton Vergeldt, projectmanager bij Arcadis en sinds 2004 bij de voorbereiding van de Floriade betrokken.

Op www.agentschapnl.nl/duurzamegebiedsontwikkeling vertelt hij hoe de omslag in het denken plaatsvond.

ROGER COX

Oprichter Planet Prosperity Foundation

“URGENTIE DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING IS VEEL GROTER DAN WE DENKEN”

De westerse samenleving danst op een vulkaan, vindt Roger Cox, lid van het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling. Vorig jaar november publiceerde hij het boek ‘Revolutie met recht’, waarin hij een verontrustend beeld schetst van de dreigende ontwrichting van de maatschappij door oliekrimp en klimaatverandering.

Cox is als advocaat en partner bij Paulussen Advocaten te Maastricht betrokken bij vele gebiedsontwikkelingsprojecten. Daarnaast geeft hij strategisch advies over duurzame ontwikkeling. Ook richtte hij Planet Prosperity Foundation op, een stichting die mensen ertoe wil bewegen open te staan voor de milieu-, grondstoffen- en energieproblematiek en de oplossingen daarvoor.

Over zijn boek schreef Theo Klein (Friesch Dagblad, 7 februari 2012) dat je er slapeloze nachten van kunt krijgen. Dat klopt. Revolutie met recht brengt snoeihard in beeld hoe ernstig de energie- en klimaatproblematiek is. Cox: “Het olieprobleem zal

ons op korte termijn het hardst raken. Sinds 2004 al kampen we met schaarste doordat de olieproductie stagneert, terwijl de vraag toeneemt. Daardoor is de olieprijs structureel verdrievoudigd. Hij zal nog verder stijgen, omdat de productie gaat krimpen. Daardoor zal er jaarlijks in de wereld ongeveer 5% minder olie te verdelen zijn. Onze economie heeft daar geen antwoord op.”

Ook het klimaatprobleem zal ons midscheeps treffen, verwacht Cox. “Als vóór 2020 geen dalende lijn in de wereldwijde CO₂-uitstoot is ingezet, kunnen we het point of no return in het klimaat niet meer voorkomen. De samenleving zal zich dan moeten wapenen tegen een grimmige nieuwe realiteit.” De Limburgse jurist constateert dat beide ontwikkelingen het gevolg zijn van een politiek-maatschappelijke patstelling. De status quo tussen westerse regeringen en de markt maakt een oplossing onmogelijk. De verarming en chaos die het gevolg zijn, bedreigen de democratische rechtsstaat en de mensenrechten. Cox: “De enige oplossing is juridisch: een gang naar de rechter, waardoor staten worden gedwongen tot de noodzakelijke energietransitie, met een beroep op de zorgplicht

van de overheid jegens haar onderdanen. Vandaar de titel van het boek.”

Cox vindt zichzelf niet te somber. “De urgentie van het energie- en klimaatprobleem wordt onderschat. Duurzame ontwikkeling heeft bij veel mensen nog de zweem van natuurbehoud en het redden van de ijsbeer. Maar het is een feit dat ons economisch systeem in de soep draait.” Volgens Cox zie je dat ook terug in de gebiedsontwikkelingsprojecten in Nederland: “Die zijn vaak onvoldoende ambitieus in het creëren van weerbaarheid, uitzonderingen daargelaten. Bij gebiedsontwikkeling mag er wel een tandje bij.”

Hij denkt aan duurzame decentrale energieopwekking, betere toegang tot openbaar vervoer, stadslandbouw, maar ook aan de noodzaak om anders te bouwen, aangepast aan energieschaarste en klimaatverandering. “De samenleving zal moeten worden voorbereid op minder energiegebruik. Ik voorspel dat het vanwege de olopemde olieschaarste belangrijker wordt om meer regionale voorzieningen op te bouwen om voedsel en grondstoffen continentaal te kunnen distribueren.”

NIEUWE KANSSEN VOOR NOBELHORST

Op 10 maart is het eerste bouwveld in de verkoop gegaan voor Nobelhorst, de spraakmakende duurzame nieuwbouwwijk met ruim 4.200 woningen in Almere Hout.

Eind 2011 werd bekend dat deze wijk de lat lager moet leggen. Het was de bedoeling hier woningen te realiseren met een EPC-waarde van 0,4; lager dan de wettelijke eis van 0,6. Tijdens de ontwikkeling van de eerste fase werd echter duidelijk dat de vereiste extra investeringen voor kopers en huurders hogere kosten met zich meebrengen.

Het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling heeft op 4 april geïnventariseerd welke mogelijkheden er zijn om de duurzaamheidsambities toch waar te maken. Te denken valt onder meer aan gebruik van biogas (te leveren door agrariërs in de omringende polders) en warmte uit reinwaterkelders in het gebied, in samenwerking met Vitens. Bewoners kunnen deze met individuele warmtepompen omzetten in warmte voor verwarming en tapwater. Veelbelovend is het concept van het ‘woonbedrijf’, waarbij bewoners van corporatie Ymere allerlei soorten duurzaamheidsarrangementen kunnen afnemen, met bijpassende tarieven.

In aanvulling op deze technische verkenning gaat het Platform ook organisatorische en financiële adviezen geven. Daaronder valt ook advies over de vraag hoe inkomsten kunnen worden gegenereerd in de periode dat de bouw nog niet van de grond komt, onder meer door stadslandbouw en energiegewassen.

Voor een diepte-interview met projectdirecteur Henk Meijer over de duurzaamheidsambities van Almere, zie www.agentschapnl.nl/duurzamegebiedsontwikkeling

DE STADSBOER RUKT OP

Volgens een toekomstvisie van Urgenda, pas twee jaar geleden verschenen, zal Nederland in 2050 nieuwe beroepen kennen zoals daktuinman en stadsboer. Inmiddels is het allang zo ver. Stadslandbouw rukt op, overal in Nederland. Niet alleen als tijdelijke activiteit op plaatsen waar later iets anders moet gebeuren (zo groeit er maïs aan de Zuidas), maar ook op permanente basis.

Steeds vaker ook zoeken agrariërs hun afzetmogelijkheden dichtbij huis. In het zogenoemde Boerenhart bijvoorbeeld – de Gelderse en Utrechtse Vallei, het nationaal landschap Arkemheen/Eemland en Flevoland – zijn boeren op zoek naar mogelijkheden om streekproducten en -diensten in de buurt af te zetten. Dat loont alleen de moeite als dat op iets grotere schaal gebeurt. Dan kan deze vorm van voedselvoorziening ook een drager worden voor duurzame gebiedsontwikkeling.

Het Platform DGO heeft de afgelopen periode verkennende gesprekken gevoerd om deze boeren daarbij te helpen en de mogelijkheden te inventariseren, zoals het opzetten van regionale ketens of distributiepunten in de stad zoals Amsterdam-Noord die al heeft. Op 24 april is in dat verband een Regionale Voedseltafel georganiseerd in Amersfoort. Ook doet het Platform onderzoek naar opties om consumenten nog meer te interesseren voor streekproducten. In 2012 zullen meerdere regionale voedseltafels volgen.

MARIJN SCHENK, NEXT ARCHITECTS

RUIMTE SCHEPPEN VOOR TRANSFORMATIE

Mededirecteur van NEXT architects
Marijn Schenk vindt dat architecten veel meer rekening moeten houden met de dynamiek van de omgeving. Juist om op dat hogere schaalniveau te kunnen denken en werken, zit hij in het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling.

Vijf vragen en antwoorden Wie zijn NEXT architects?

“Een jong ontwerpbureau, dat nu zo’n 12 jaar bestaat. We maken ontwerpen van stoel tot stad. Ons internationaal meest bekende ontwerp is de Slow glow, een glazen bol gevuld met plantaardig vet, dat door een klein lichtelement langzaam smelt en geleidelijk steeds meer licht geeft. We ontwerpen meubels en gebouwen, richten ruimtes in, maken visiedocumenten, beeldkwaliteitplannen, stedenbouwkundige ontwerpen. Zo zijn we betrokken bij de Buitenring van Parkstad in Zuidoost-Limburg, de verdiepte ligging van de N31 bij Harlingen en de architectonische kwaliteit van de Centrale As in Friesland. De laatste tijd doen we veel herontwikkeling, zowel op het schaalniveau van gebouwen als van gebieden.”

Is dat laatste noodgedwongen of een missie?

“Meer dat laatste. Wij vatten herbestemming en transformatie op als een duurzame manier van gebiedsontwikkeling. Energie en water zijn vanzelfsprekend. We willen ook beter inspelen op de dynamiek in een gebied. Architecten zouden daar veel meer rekening mee moeten houden. Ontwerpen die geen rekening houden met de capaciteit tot transformeren kunnen gewoon niet meer.”

“Maak woon-, werk- en leefgebieden die kunnen ademen, die je kunt transformeren”

Kun je dat toelichten?

“Een gebied kent verschillende lagen van ruimtegebruik: die van de gebruikers, de functies, het bouwkundige en de stedenbouwkundige structuur. Elke laag heeft z’n eigen dynamiek. De kunst is om die verschillende lagen zoveel mogelijk te ontkoppelen. De klassieke instant-stedenbouw,

met opgespoten grond en geoptimaliseerde maatvoering, is verre van duurzaam. Qua gebruik en functie ligt het helemaal vast. Zelfs de woningen zijn nauwelijks aan te passen aan toekomstige eisen. Alle lagen zijn verkleefd.”

Hoe moet het dan wel?

“Door een stedenbouwkundige structuur te maken waarin je de lagen ontkoppelt en ruimte biedt voor veranderingen in functie en gebruik. Maak woon-, werk- en leefgebieden die kunnen ademen, die je kunt transformeren. Bouw flexibele woningen en werkgebouwen. Koppel bijvoorbeeld het klimaatsysteem los van het bouwkundige geraamte, dan maak je het bouwwerk al veel duurzamer. Maak bestemmingsplannen die ruimte bieden voor transformatie.”

Waarom zit je bij het Platform?

“Vanwege het bredere perspectief en het hogere schaalniveau. Vooral dat laatste is voor architecten belangrijk. De opgaven zijn complexer en gevarieerder; het dwingt tot integraal kijken naar de context van de ontwerpen die je maakt. Die integraliteit bindt ook het Platform. Er is veel kennis en expertise aanwezig. Ik denk daar van te kunnen leren en dat ik met mijn benadering als generalist juist de specialisten weer van dienst kan zijn.”

DUBBELINTERVIEW

GEDWONGEN AFKICKEN VAN DE OLIEVERSLAVING

Ergens tussen 2040 en 2060 is het zover, dacht men in de jaren zeventig. Nu verwachten oliemaatschappijen dat het tussen 2020 en 2030 gebeurt. Weer anderen denken dat het al op 15 december 2005 een feit was: Peak Oil – het punt waarop de wereldolieproductie een all time high bereikt, waarna de krimp inzet. Wim Hafkamp en Marc Buijter praten over de gevolgen én kansen voor duurzame gebiedsontwikkeling in Nederland. Kunnen we onze focus op Nederland Distributieland achter ons laten?

Peak Oil

Sinds 2006 neemt de wereldwijde olieproductie af, terwijl de vraag stijgt. Daardoor loopt de prijs op. Na Peak Oil worden we geconfronteerd met schaarsere, duurere fossiele energie. Zal de wereldeconomie daardoor instorten? Of wordt dit dé doorbraak van duurzame oplossingen?

Duurzame gebiedsontwikkeling

Wim Hafkamp (wetenschappelijk directeur NICIS Institute) en Marc Buijter (secretaris Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling) neigen naar het laatste. Hafkamp denkt dat duurzame gebiedsontwikkeling de wind in de rug krijgt bij exploderende brandstofprijzen, waarvan we nu nog maar het begin zien. “Stel je voor dat de benzineprijs naar 5 euro per liter gaat,” zegt hij. “Gegeven onze afhankelijkheid van de auto kan dat de transitie enorm versnellen. Mogelijk wordt alles kleinschaliger georganiseerd. Het kan een steun in de rug zijn voor stadslandbouw, voor autodelen, voor openbaar vervoer, de doorbraak voor elektrische auto’s.”

Marc Buijter ziet dat ook zo, maar vraagt zich af of de stedelijke ontwikkeling in Nederland ruimte heeft om die groei op te vangen. “Van alle autobewegingen gaat 65 procent over een korte afstand. Als autorijden peperduur wordt, scheidt dat inderdaad perspectieven voor alternatief vervoer. We moeten er dan wel op anticiperen.” Hij ziet ook risico’s: “Een exploderende olieprijs bedreigt de economie. Een algehele verarming kan de investeringen in duurzame energievoorziening in gevaar brengen.” De cijfers geven hem helaas

gelijk. De wereldwijde investeringen in duurzame energie zijn in de eerste drie maanden van 2012 met 28 procent gedaald vergeleken met het kwartaal daarvoor, zo bleek half april uit onderzoek van Bloomberg New Energy Finance.

Ook Wim Hafkamp staat niet alleen te juichen. “Oplopende energieprijzen kunnen disruptief werken. Dan tekent zich een Detroit-scenario af, met hele wijken die leeg staan.” Waaraan Buijter dan weer toevoegt dat braakliggende terreinen in Detroit inmiddels worden gebruikt voor stadslandbouw.

Van mondialisering naar regionalisering

Afkicken van de olieverslaving zal volgens Buijter tot een verschuiving leiden: van mondialisering naar regionalisering. “Nu zijn sperziebonen uit Ethiopië goedkoper dan uit Flevoland. Als je bedenkt hoeveel olie er in landbouw en transport verborgen zit, kan dat niet zo blijven.” De overheid moet daarom de lokale agrarische sector ondersteunen in plaats van de grote mainports, zoals nog altijd gebeurt (‘Nederland Distributieland’). Hafkamp is het daarmee eens: “We houden lucht- en zeehavens tegen afbraakprijzen beschikbaar voor een supply chain, en maken weg-, rail-, en waternetwerken zoals de Betuweroute beschikbaar tegen andere afbraakprijzen. Dat is ook zonder Peak Oil al niet houdbaar. Het zal echt anders moeten.”

AGENDA PLATFORM DGO IN 2012

Woensdag 30 mei:

Review DGO Greenpark-Venlo (incl. Floriade) in Venlo (besloten bijeenkomst).

Maandag 4 juni:

Review DGO Erasmusveld-Den Haag in Den Haag (besloten bijeenkomst).

Maandag 11 juni:

Besloten plenaire bijeenkomst Platform DGO.

Woensdag 10 oktober:

Dag van de Duurzaamheid, nader te bepalen activiteiten.

Dinsdag 13 november:

Landelijke conferentie Platform DGO.

DE KRACHT VAN FUNCTIECOMBINATIES: VLEGWIEL VOOR GEBIEDSONTWIKKELING

Water en wonen, wonen en energie, energie en waterbeheer – ze kunnen schitterende een-tweetjes (of andere combinaties) aangaan, en zo een bijdrage leveren aan duurzame gebiedsontwikkeling. Deze schatkamer aan mogelijkheden gaat nog maar langzaam open. Een nieuwe publicatie wil dit proces versnellen.

In Ugchelen (gemeente Apeldoorn) is een van de mooiste voorbeelden van functiecombinaties in Nederland te vinden. De gemeente pompt hier verontreinigd grondwater op en levert dat ongezuiverd aan een verpakking-bedrijf. Dit bedrijf gebruikt het als koelwater, zuivert het in de bestaande koeltoren en voert het vervolgens niet naar het riool, maar naar een nieuwe beek. Zo blijft de hoge grondwaterstand in Ugchelen binnen de perken, bespaart het bedrijf op de kosten van koeltoren, heeft de gemeente er een ecologische zone bij, en krijgt het waterschap minder afvalwater op haar zuiverings-

installatie, waardoor deze beter rendeert. Iedereen bespaart op de kosten. Het Waterschap Veluwe is inmiddels zelfs één van de goedkoopste waterzuiveraars van Europa.

Inspiratie bieden

Gemma van Eijdsen (adviseur Agentschap NL), een van de auteurs van De kracht van functiecombinaties, vindt dit het mooiste voorbeeld van de 47 die het boek telt. Ze zijn bedoeld ter inspiratie van gebiedsontwikkelaars, bodembeheerders, waterschappen, gemeenten, provincies, woningbouwcorporaties, zorginstellingen, landschapbeheerders en drinkwaterbedrijven. “Voor veel doelgroepen blijkt het niet vanzelfsprekend dat je functies slim kunt combineren,” zegt Van Eijdsen. Ze noemt functiecombinatie het best bewaarde geheim van economie en samenleving. Toch zijn die combinaties intussen overal. Onder het Utrechtse stationsgebied pakt een biowasmachine de bodemsanering aan in combinatie met warmte-koude-opslag. In Wijchen

heeft een bijzonder vormgegeven geluidscherm de omgeving een opkikker gegeven. Ook klassiekers als EVA Lanxmeer en Sijtwende ontbreken niet in dit boek. Het beschrijft hoe functiecombinaties werken en hoe je ze voor elkaar kunt krijgen, compleet met checklist. Er is nu een momentum, gezien de eindigheid van grondstoffen, de hardnekkige crisis, en het doodlopen van gangbare verdienmogelijkheden in de gebiedsontwikkeling. Van Eijdsen: “Als je iets gezamenlijk doet, kan het vaak goedkoper. Het beeld is anders. Milieumaatregelen worden nog als een kostenpost gezien. Maar als je ze slim inzet, kun je er geld mee verdienen.”

Nieuwsgierig zijn

Waarom gebeurt het dan zo weinig? Van Eijdsen: “Sectoraal werken lijkt of is soms nog efficiënter. En er zijn meer belemmeringen. Financiën, verouderde wetgeving, en vooral: de cultuur. We gaan nog te snel vanuit ons eigen perspectief aan de onderhandelings-tafel zitten, terwijl het beter zou zijn om nieuwsgierigheid te tonen. Ons

advies: vul niet alles in van te voren in, maar geef ook ruimte aan de initiatiefnemers, bijvoorbeeld aan consumenten die ook gaan produceren.”

Peter van Rooy, co-directeur van de Stichting NederlandBovenWater en lid van het Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling, herkent het beeld. Er gebeurt veel goeds, zegt hij. “Neem Hoboken in Rotterdam, waar het Erasmus MC met woningcorporaties, ontwikkelaars, ondernemers en bewoners aan de slag is om van 1+1=3 te maken.” Maar functiecombinaties worden helaas vaak afgeremd: “Door monoculturen, procedures en vooral door gevestigde belangen, zeker als het grondposities of vastgoed betreft.” Toch is hij optimistisch: “Mondiale ontwikkelingen dwingen Nederland om in korte tijd systeemspelingen te maken. Mensen gaan desnoods om de politiek heen. We staan aan de vooravond van nieuwe dynamiek door slimme, verrassende combinaties, die ontstaan door verbindingen tussen de meest uiteenlopende netwerken.”

Deze publicatie is een vervolg op de succesvolle publicatie 'Toekomstwaarde NU!' Jurgen van der Heijden van AT Osborne, lid van het schrijfteam, bracht zijn ideeën in over functiecombinaties en duurzame gebiedsontwikkeling. Ook het 'Cahier Verdienmogelijkheden' (NederlandBovenWater, maart 2011) vormt een belangrijke basis voor het concreet maken van functiecombinaties. Waar te vinden: www.agentschapnl.nl/duurzamegebiedsontwikkeling

GAAN VOOR DE WIND

Verbinden en verbeelden zijn twee kernbegrippen in de wijze waarop in de Kop van Noord-Holland én in Amsterdam-Noord draagvlak voor windenergie wordt verkregen. Windmolens vormen hier geen hoofdpijdossier, maar een bron van inspiratie.

Meestal doen plannen voor windenergie zoveel stof opwaaien dat de plannen niet of slechts met dwang kunnen worden gerealiseerd. Zo niet bij het Windplan Wieringermeer. Daar is de Cultuurcompagnie Noord-Holland er samen met andere partners in geslaagd om een breed platform voor duurzame energie te creëren.

Gelijkwaardige partners

Het geheim: bestuurders, ondernemers, burgers, kunstenaars zien als gelijkwaardige partners en ze dus een volwaardige plaats geven bij de ideeën- en planvorming. De aanpak is gebaseerd op ruime ervaring met cocreatie en coproductie bij

ruimtelijke planprocessen. Ellen Klaus, hoofd cultuur en innovatie bij de Cultuurcompagnie daarover: “Projecten die jarenlang door topdown planning in de bezwaarschriftprocedures zijn blijven hangen, hebben een vlotte doorstart gekregen door de inbreng van lokale deskundigen, experts op het gebied van de geschiedenis en sociale geografie en creatieve professionals om nieuwe inzichten en oplossingen mogelijk te maken.”

Participatie eerst

Winddagen en windweekenden, spelprogramma's, participatielabs en masterclasses; ze maken deel uit van het instrumentarium dat laat zien dat de plaatsing van windmolens kansen biedt voor economische innovatie, de identiteit van het gebied kan versterken én duurzame, schone energie levert. En dus niet focussen op de vraag hoe het draagvlak voor duurzame energie te vergroten, maar de betrokkenen laten zien wat ze er zelf aan hebben en laten meebepalen hoe ze het inzetten. Met het koppelen van de identiteit van een gebied aan de gezamenlijke zoektocht naar toekomstige gebruiksmogelijkheden kunnen ontwikkelingen op meer draagvlak van een brede groep rekenen. “Door de grote veranderingen van onze leefomgeving hebben mensen behoefte aan herkenning, verhalen en geschiedenis, als tegenwicht tegen een gevoel van vervreemding en onthechting in een snel veranderde leefomgeving. Mensen willen zich kunnen identificeren met het gebied waar zij verblijven”, aldus Ellen Klaus.

In opdracht van Agentschap NL heeft de Cultuurcompagnie Noord-Holland een online-participatietool ontwikkeld: <http://tools.windenergie.nl>

DE VOLGENDE STAP IN HET BODEMBELEID

Het bodembeleid komt in een andere fase, het gaat zich richten op de waarde van de bodem voor brede maatschappelijke opgaven en gebiedsontwikkeling. Na dertig jaar opruimen van verontreiniging en werken aan de bodemkwaliteit, is het nu tijd voor de volgende stap: de ondergrond inbedden in het ruimtelijk beleid.

Dat is de essentie van het Manifest van de Keizerskroongroep, opgesteld door een brede groep professionals die beroepshalve de afgelopen decennia op verschillende manieren met bodem en ondergrond zijn bezig geweest. Ze pleiten voor een duurzame en integrale visie op bodem- en ondergrond.

“We moeten de bodem omarmen”, zegt Bas van de Griendt, milieumanager bij Bouwfonds Ontwikkeling, lid Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling en één van de ondertekenaars van het manifest. Hij legt uit dat het manifest een soort wake-up call is. “Veel verontreinigingen zijn inmiddels gesaneerd en komen na 2015 onder controle. Het wordt nu zaak de waarde en kansen van de ondergrond te gaan benutten.”

Wake-up call

De groep ‘veranderingsgezinde omgevingsprofessionals’, zoals ze zichzelf omschrijven, zien de bodem als een bron voor waardecreatie met veel dynamiek. Ze wijzen op de toenemende benutting van die waarden voor onder meer opslag en winning van energie, erfgoedbehoud, ondergronds bouwen en transport. Vandaar de wake-up call. Bas van de Griendt: “Als we niets veranderen, lopen we straks vast in vastgeroeste werkwijzen, de vaak tegengestelde regelgeving en gescheiden financiering.”

De ‘ondergrondse drukte’ vormt de aanleiding voor de Structuurvisie Ondergrond waar het ministerie van Infrastructuur en Ruimte aan werkt en die naar verwachting eind dit jaar wordt gepresenteerd. Maar die beperkt zich tot activiteiten die onder de rijksverantwoordelijkheid vallen, zoals de delfstoffenwinning, geothermie, ondergrondse opslag van CO₂ en het veiligstellen van de drinkwaterwinning. De Keizerskroongroep trekt het breder en dringt aan op nieuwe coalities met energie, ruimtelijke ordening, natuur, landbouw, de economie in het algemeen. En vooral op regionaal niveau.

Basis van het leven

“Er liggen grote kansen in de samenwerking tussen decentrale overheden en private partijen, juist nu de rijksoverheid daar ruimte voor biedt”, stelt Van de Griendt. “De bodem biedt bouwgrond, vormt de basis voor natuur en landschap en is instrument voor het winnen van energie. Maar ze vormt ook een belangrijk deel van ons historisch erfgoed, en met de waterhuishouding vormt ze de basis van ons leven. Juist vanwege de waarde die de bodem heeft voor de gehele maatschappij is het zaak te zoeken naar de balans tussen people, planet en profit van de bodem.”

Colofon

Dit is een gezamenlijke publicatie van:

Agentschap NL
www.agentschapnl.nl/duurzamegebiedsontwikkeling
T (088) 602 92 00

Platform DGO
www.platformdgo.nl
T (020) 33 00 566

© Agentschap NL | mei 2012

Publicatie-nr. 2DUGO1102

Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld kan Agentschap NL geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.